

رابطه بین پنج عامل بزرگ شخصیتی روان آزرده خویی، برونگرایی، سازگاری، پذیرا بودن به تجارب و مسئولیت‌پذیری با رضایتمندی زناشویی^۱

علی محمدزاده ابراهیمی^۲

دکتر فرهاد جمهری^۳

دکتر احمد برجعلی^۴

تاریخ پذیرش:

تاریخ وصول:

چکیده

در پژوهش حاضر بین ۵ عامل بزرگ شخصیتی روان آزرده خویی، برونگرایی، سازگاری، پذیرا بودن به تجارب و مسئولیت‌پذیری با رضایتمندی زناشویی مورد بررسی قرار گرفت. جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان دانشگاه‌های دولتی شهر تهران، ساکن در خوابگاه‌های متأهلی، و حجم نمونه ۱۷۴ دانشجوی متأهل (۸۷ زوج) بود. پس از آنکه از طریق خوشه‌ای خوابگاه‌های مورد نظر از بین تمام خوابگاه‌های متأهلی دانشگاه‌های دولتی شهر تهران انتخاب گردید، به دفتر سرپرستی هر یک از آنها مراجعه شد و لیست تمامی اعضای ساکن در خوابگاهها تهیه و از طریق تصادفی اعضای گروه نمونه انتخاب گردیدند. سپس یک پرسشنامه NEO-FF-I و یک پرسشنامه ENRICH به ترتیب برای گردآوری داده‌های مربوط به ۵ عامل شخصیت و رضایتمندی زناشویی بر روی هر یک از زوجین اجرا شد. نتایج ضریب همبستگی نشان داد که از بین ۵ عامل شخصیت، روان آزرده خویی رابطه منفی و معنادار، برونگرایی، سازگاری و مسئولیت‌پذیری رابطه مثبت و معناداری با رضایت زناشویی دارند. بین پذیرا بودن به تجارب با رضایتمندی زناشویی رابطه‌ای وجود نداشت.

۱- این مقاله برگرفته از پایان نامه کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی دانشگاه علامه طباطبایی است.

۲- کارشناس ارشد روانشناسی عمومی دانشگاه علامه طباطبایی

۳- عضو هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبایی

۴- عضو هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبایی

همچنین نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که از بین این ۵ عامل به ترتیب روان آزرده خویی و بعد از آن سازگاری بیشترین رابطه را با رضایت زناشویی داشته و توان پیش‌بینی آن در سطح معناداری است.

واژگان کلیدی: روان آزرده خویی، برون‌گرایی، سازگاری، پذیرا بودن به تجارب، مسئولیت‌پذیری، رضایت زناشویی.

مقدمه

رضایت زناشویی^۱ نشانگر استحکام و کارایی نظام خانواده است. سعادت و سلامت خانواده و در نهایت جامعه به ارتباطات سالم و بالنده زوجین بستگی دارد و چنانچه پایه خانواده از استحکام لازم برخوردار نباشد پیامد منفی آن انواع مشکلات جسمانی و روانی است. براساس گفته آلدوز^۲ (۱۹۹۶؛ به نقل از هاتی^۳، ۲۰۰۴). ازدواج مناسب حسی از معنا و هویت را در زندگی بوجود می‌آورد. خانواده و در نهایت جامعه سالم از پیوندهای آگاهانه زوجین شکل می‌گیرد. و چنانچه پایه خانواده از استحکام لازم برخوردار نباشد تبعات آن نه تنها برای خانواده، بلکه برای کل جامعه خواهد بود.

کاهش و فقدان رضایت زناشویی یکی از مهمترین علل مراجعه زوجها به مشاوران و درمانگران خانواده است. سیر صعودی آمار طلاق و وجود تعارضات و آشفتگی روابط زوجین، انگیزه محققان را برای یافتن راه‌کارهای مناسب جهت مقابله با این پدیده اجتماعی افزایش داده است. بررسیهای متعدد گواه این بوده‌اند که، ازدواج‌های ناپایدار و ناآرام علاوه بر اینکه مشکلات روانشناختی و جسمانی را در زن و شوهر افزایش می‌دهند، همچنین موجب افزایش این مشکلات در فرزندان نیز می‌شوند. آمارهای موجود نشان می‌دهد که با گذشت زمان درصد مشکلات خانواده‌ها در حال افزایش است و در بعضی از کشورها مثل ایالات متحده امروزه آمار طلاق از ازدواج پیشی گرفته است. تحقیقات نشان می‌دهند که در آمریکا بیش از چهار میلیون زن و شوهر به مشاوره نیاز دارند و بیش از نیمی

1. Marital Satisfaction
2. Aldous
3. Hattie.j

از اولین ازدواج‌ها به جدایی و طلاق ختم می‌شوند (واستن^۱ و همکاران ۲۰۰۰). افزایش آمار فرار دختران از منزل، کودکان خیابانی و بزه کاری کودکان و نوجوانان در کشور ما ارتباط مستقیمی با خانواده‌های آشفته و طلاق دارد و نکته مهم اینکه عدم جو سالم در خانواده، یکی از موانع اصلی انتقال آداب، رسوم، فرهنگ و هنجارهای جامعه به نسل بعدی است. چهل درصد از زنان تحصیل کرده و تقریباً نیمی از زنان دیپلمه در ایران وضعیت ازدواج خود را پایین‌تر از حد متوسط می‌دانند و در نگاه کلی سطح رضایت زناشویی مخصوصاً در زنان ایرانی بسیار پایین است (وقایع الاتفاقیه، ۸۳/۴/۲۲). توجه به این موضوع و پیاده‌سازی راهکارهای مناسب جهت افزایش رضایت زناشویی در زوجین از طرق مختلف و همچنین تلاش در جهت بهبود همسرگزینی و انتخاب مناسب و آگاهانه همسر و کمک به آنها برای شادمانی و رضایت بیشتر از زندگی مداوم خود، ضروری به نظر می‌رسد. بیشتر پژوهشهایی که در کشور ما در زمینه علل سست شدن پیوندهای زناشویی و نارضایتی زوجین از زندگی زناشویی‌شان صورت گرفته بر متغیرهای کلان از جمله وضعیت اقتصادی، کاهش درآمد خانوار، بیکاری، تحصیلات، مذهب، سن و چالش‌های فرهنگی - اجتماعی تأکید نموده‌اند. در حالیکه این عوامل را در افزایش نارضایتی‌ها و ناسازگاریهای زناشویی نمی‌توان نادیده گرفت، اکثر پژوهشگران از عوامل درون فردی یعنی صفات و ویژگی‌های شخصیتی که در درازمدت و بصورت پایدارتری رضایت زوجین از زندگی زناشویی‌شان را متأثر می‌سازد، غفلت کرده‌اند. از جمله مهمترین و بانفوذترین مدل‌ها در بررسی صفات شخصیت در دهه‌های اخیر مدل پنج عاملی بوده است که بیش از همه حوزه پژوهش در شخصیت را به خود اختصاص داده است. الگوی پنج عاملی توافقی است میان روانشناسان صفات که پنج بعد یا عامل اصلی در توصیف همه صفات شخصیت وجود دارد. این پنج عامل که به «پنج بزرگ»^۲ معروفند عبارتند از:

1. Watson etal
2. Big Five

روان آزوده‌خویی^۱، برونگرایی^۲، سازگاری^۳، پذیرابودن به تجربه^۴ و مسئولیت پذیری^۵. (پروین و جان ۱۳۸۱، ترجمه کدیور و جوادی).

در واقع زناشویی ازدواج دو شخصیت است. به همین جهت ضروریست با دیدگاهی آسیب شناختی به علل درون فردی ناسازگاریها و نارضایتی‌های زناشویی و عدم موفقیت در ازدواج‌ها پرداخته و نقش عوامل شخصیتی در رضایت زناشویی مورد بررسی قرار گیرد. هر یک از همسران با پیشینه تحولی و سبک شخصیتی و ترکیب عوامل زیست شناختی، محیطی و تجربی گوناگون به زندگی مشترک قدم می‌گذارند و یافته‌های پژوهشی نشان می‌دهند که عوامل و ابعاد شخصیتی بهتر از متغیرهای تقویمی مثل سن، تحصیلات یا سابقه جدایی کیفیت در گذشته رابطه زناشویی را پیش‌بینی می‌کند (بنتلر و نیوکمپ^۶، ۱۹۹۸). نتایج جدیدترین یافته‌ها نشان می‌دهد که شخصیت همسر می‌تواند تأثیر مهمی بر روی توانایی افراد برای بهبود یافتن (و شاید زدن ماندن) از یک بیماری تهدیدکننده سلامت آنها داشته باشد و می‌تواند سطح افسردگی همسرش را در هیجده ماه بعد پیش‌بینی کند (سانتانیا^۷، ۲۰۰۷). بنابراین این سؤال مطرح می‌شود که هر کدام از ویژگی‌ها و صفات اصلی شخصیتی زوجین تا چه اندازه با رضایت زناشویی آنها ارتباط دارند؟ در این رابطه فیشر^۸ و مک نالتی^۹ (۲۰۰۸) در یک مطالعه طولی نشان دادند که سطح بالای روان-رنجورخویی خود فرد و همسرش سطوح پایین رضایت زناشویی را در یک سال بعد پیش‌بینی کرد. در پژوهشی دیگر که شاکلفورد^{۱۰}، بیسر^{۱۱} و گوترز^{۱۲} (۲۰۰۷) انجام دادند به این نتیجه رسیدند، که افرادی که همسرانی دارند که در مؤلفه‌های سازگاری و وظیفه شناسی پایین هستند کمتر از زندگی و وضعیت زناشویی‌شان رضایت خواهند داشت. در

1. Neuroticism

2- Extraversion

3. Agreeableness

4. Openness

5. Conscientiousness

6. Bentler & Newcomb

7. Santayana,G

8. Fisher,T.D

9. McNulty,J.K

10. Shackelford,T.K

11. Besser,A

12. Goetz.A.T

تحقیقی دیگر پژوهشگران نشان دادند که همسران درگیر در روابط آشفته روان رنجور خوتر و درون نگرتر از همسران عادی بودند (بارلدز^۱، بارلدز و دیجیکسترا^۲، ۲۰۰۶).

نیکول مید^۳ (۲۰۰۵) در طی یک بررسی با گروه نمونه ۳۴۳۶ نفری از زوجین رابطه منفی و معناداری را بین روان رنجور خوئی، افسردگی و تکانش گری با رضایت زناشویی و رابطه مثبت و معناداری را بین مهربانی، انعطاف پذیری و عزت نفس با رضایت زناشویی بدست آورد. در پژوهشی که ماری زویی^۴ (۲۰۰۵) با هدف آزمون تأثیر شخصیت بر روی رضایت زناشویی انجام داد این نتایج بدست آمد: همبستگی مثبت و متوسطی بین توافق جوئی، گشودگی به تجربه و وظیفه شناسی با شاخص های رضایت زناشویی وجود دارد. و بین روان آزرده خوئی و شاخص های رضایت زناشویی همبستگی منفی و متوسطی بدست آمد.

بنابراین با توجه به نتایج متفاوت بدست آمده در پژوهش های مختلف و لزوم انجام پژوهشی از این نوع در کشور ما سعی شده است تا یک فرضیه اصلی و پنج فرضیه فرعی را مورد آزمون قرار دهد:

فرضیه اصلی:

بین پنج عامل بزرگ شخصیت و رضایتمندی زناشویی رابطه وجود دارد.

فرضیات فرعی:

- ۱- بین روان آزرده خوئی با رضایت زناشویی رابطه وجود دارد.
- ۲- بین برونگرایی با زناشویی رابطه وجود دارد.
- ۳- بین سازگاری با رضایت زناشویی رابطه وجود دارد.
- ۴- بین پذیرا بودن به تجارب با رضایت زناشویی رابطه وجود دارد.
- ۵- بین مسئولیت پذیری با رضایت زناشویی رابطه وجود دارد.

1. Barelds.P.H
2. Dijkstra
3. Meed, Nicole.M
4. Marie zoby.M

روش پژوهش

جامعه آماری، روش نمونه گیری و حجم نمونه

جامعه موردنظر در این پژوهش کلیه دانشجویان متأهل دانشگاه‌های دولتی شهر تهران بودند که در خوابگاه‌های متأهلی، سکونت داشتند. نمونه‌گیری با استفاده از روش خوشه‌ای انجام شد. پس از آنکه از طریق روش نمونه‌گیری خوشه‌ای، خوابگاه‌های متأهلی موردنظر از بین تمام دانشگاه‌های شهر تهران انتخاب گردید، به دفتر سرپرستی هر یک از خوابگاه‌ها مراجعه شد و لیست تمام اعضای ساکن در خوابگاه‌ها تهیه و از طریق تصادفی اعضای گروه نمونه موردنظر انتخاب گردیدند. حجم نمونه پژوهش موردنظر براساس میزان همبستگی موردنیاز مطالعات گذشته و همچنین از طریق فرمول برآورد اندازه نمونه (دلاور، ۱۳۸۰)، ۱۷۴ دانشجوی متأهل (۸۷ زوج) می‌باشد. همچنین بیشترین فراوانی آزمودنیها از لحاظ دامنه سنی ۲۶-۳۰ سال (۴۶٪)، از لحاظ مدت ازدواج ۳-۴ سال (۲۴/۱٪)، از لحاظ میزان دانشجوی دکتری (۳۰/۵٪)، از لحاظ تعداد فرزند بدون فرزند (۵۲/۹٪) و از لحاظ وضعیت شغلی شاغل می‌باشند (۴۳/۷٪).

روش گردآوری داده‌ها و ابزار پژوهش

در این پژوهش برای گردآوری اطلاعات و داده‌های مربوط به ۵ عامل شخصیت و رضایت زناشویی به ترتیب از پرسشنامه جدید پنج عاملی شخصیت NEO-FF-I و پرسشنامه ENRICH استفاده شده است. پس از انتخاب افراد گروه نمونه در هر یک از خوابگاه‌ها دو پرسشنامه (یک پرسشنامه NEO-FF-I و یک پرسشنامه ENRICH) در اختیار هر کدام از زوجین قرار گرفته، پس از توضیحات کامل در مورد نحوه تکمیل هر یک از پرسشنامه‌ها از آنها خواسته شد که در زمان مقرر و با نهایت دقت و حوصله به پاسخگویی آن‌ها مبادرت ورزند.

پرسشنامه NEO-FF-I

این پرسشنامه فرم کوتاهی از پرسشنامه تجدیدنظر شده NEO (NEO-PI-R)، کاستا و مک-گری، (۱۹۹۲) است که یک پرسشنامه ۶۰ آیتمی است و ۵ بعد شخصیت بهنجار را اندازه می‌گیرد و شامل ۱۲ آیتم برای هر یک از ۵ بعد می‌باشد. از آزمودنی خواسته می‌شود که بر روی یک مقیاس لیکرت، میزان انطباق عبارات ارائه شده با نظرات خودش را از کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم مشخص نماید. در زمینه پایایی این پرسشنامه، ضریب آلفای گزارش شده توسط مک گری و کاستا بین ۰/۷۴ تا ۰/۸۹ با میانگین ۰/۸۱ متغیر بوده است. در مورد روایی همزمان این پرسشنامه بین آن و پرسشنامه ریخت مایرز بریگز، پرسشنامه شخصیتی مینه‌سوتا، پرسشنامه تجدید نظر شده کالیفرنیا، بررسی مزاج گیلفورد و زاگرن رابطه بالایی مشاهده شده است.

پرسشنامه ENRLCH

این پرسشنامه برای ارزیابی زمینه‌های بالقوه مشکل‌زا یا شناسایی زمینه‌های قوت و پربراری رابطه زناشویی بکار می‌رود. پرسشنامه مورداستفاده در این پژوهش فرم ۴۷ سؤالی است و ۱۲ خرده مقیاس دارد. نمره بالا در این پرسشنامه نشانه رضایت زناشویی بیشتر و بالعکس نمره پائین نشانه رضایت زناشویی کمتر است. در پژوهش سلیمانان (۱۳۷۳) ضریب پایایی این پرسشنامه به صورت آلفا محاسبه و عدد ۰/۹۳ بدست آمد. ضریب همبستگی پرسشنامه ENRLCH با مقیاسهای رضایت خانوادگی از ۰/۴۱ تا ۰/۶۰ و با مقیاسهای رضایت از زندگی ۰/۳۳ تا ۰/۴۱ بدست آمده که نشانه روائی سازه آن است.

روش تجزیه و تحلیل داده ها

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از شاخص‌های آمار توصیفی شامل: میانگین، انحراف استاندارد و همچنین از شاخص‌های آمار استنباطی شامل همبستگی برای تعیین رابطه تک تک ابعاد شخصیتی با رضایت زناشویی و رگرسیون چند متغیره گام‌به‌گام برای تعیین تغییرات متغیر ملاک (رضایت زناشویی) از طریق متغیرهای پیش بینی کننده (عوامل شخصیتی) استفاده شده است.

نتایج

جدول شماره (۱) شاخص‌های آماری مختلف از جمله فراوانی، حداقل نمره، حداکثر نمره، میانگین، خطای استاندارد و انحراف استاندارد متغیرهای مختلف پژوهش را به تفکیک گروه مردان، زنان و کل زوجین نشان می‌دهد.

جدول ۱: شاخص‌های توصیفی متغیرهای رضایت زناشویی و ابعاد اصلی شخصیت در مردان،

زنان و کل زوجین

شاخصهای آماری متغیرها	تعداد	حداقل نمره			حداکثر نمره			میانگین			خطای استاندارد			انحراف استاندارد		
		مردان	زنان	کل زوجین	مردان	زنان	کل زوجین	مردان	زنان	کل زوجین	مردان	زنان	کل زوجین	مردان	زنان	کل زوجین
رضایت زناشویی	۸۷	۱۸	۲۱	۱۸	۶۵	۶۵	۶۵	۴۶/۹	۴۵/۰۲	۴۵/۹۵	۰/۹۷	۱/	۰/۷۱	۹/۸	۹/۲	۹/۲۸
مسئولیت پذیری	۸۷	۱۱	۱۴	۱۱	۴۸	۴۸	۴۸	۳۵/۱۲	۳۲/۶۸	۳۴/۴۰	۰/۷۵	۰/۶۵	۰/۵	۶/۹۶	۶/۸	۶/۵۶
روان آزوده خویی	۸۷	۲			۴۱	۴۱	۳۸	۱۷/۷۷	۲۱/۵۶	۱۹/۶۷	۰/۸۵	۰/۹۶	۰/۶۶	۷/۹۷	۸/۶	۸/۶۷
برونگرایی	۸۷	۱۳	۱۲	۱۲	۴۰	۴۲	۴۲	۲۸/۶۷	۲۷/۸۸	۲۸/۲۸	۰/۶۰	۰/۶۸	۰/۴۶	۵/۶۷	۶/۳۵	۶/۰۱
گشودگی به تجربه	۸۷	۱۰	۱۵	۱۰	۳۸	۴۲	۴۲	۲۷/۱۶	۲۸/۱۰	۲۷/۶۴	۰/۵۶	۰/۵۹	۰/۴۱	۵/۲۰	۵/۵۵	۵/۳۸
سازگاری	۸۷	۱۴	۱۹	۱۴	۴۳	۴۷	۴۷	۳۲/۱۰	۳۲/۹۷	۳۲/۵۴	۰/۵۵	۰/۵۷	۰/۴۰	۵/۱۷	۵/۲۹	۵/۲۸

با توجه به اینکه پژوهش حاضر در نظر دارد به بررسی رابطه بین پنج عامل بزرگ شخصیت و رضایت زناشویی بپردازد. لذا در این راستا برای بررسی فرضیات اول تا پنجم پژوهش از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است. در جدول شماره (۲) ضریب همبستگی بین هر یک از پنج عامل بزرگ شخصیتی با رضایتمندی زناشویی آورده شده است. به منظور بررسی فرضیه اول که بیان می‌کند (بین روان‌آزوده‌خویی و رضایت زناشویی رابطه وجود دارد) ضریب همبستگی بین دو متغیر محاسبه گردید که نتایج در جدول شماره (۲) نشان داده شده است.

جدول ۲: ماتریس همبستگی بین پنج عامل شخصیت با رضایمتندی زناشویی

متغیرها	شاخص‌های آماری		
	تعداد	ضریب پیرسون	سطح معناداری
دوران آزده خویی با رضایت زناشویی	۱۷۴	-۰/۳۳۵	۰/۰۰۰
برونگرایی با رضایت زناشویی	۱۷۴	۰/۲۱	۰/۰۰۶
سازگاری با رضایت زناشویی	۱۷۴	۰/۲۸۶	۰/۰۰۰
پذیرا بودن با رضایت زناشویی	۱۷۴	۰/۱۲۲	۰/۱۰۹
مسئولیت پذیری با رضایت زناشویی	۱۷۴	۰/۱۸۳	۰/۰۱۶

همانطور که از نتایج جدول مشاهده می‌شود رابطه بین این دو متغیر در سطح ۰/۰۱، -۰/۳۳۵- می‌باشد و این رابطه منفی و و معنادار می‌باشد. به این معنی که با افزایش یکی دیگری کاهش می‌یابد و بالعکس. به نظر می‌رسد که افراد دارای نمرات بالا در روان آزده خویی دارای رضایت زناشویی کمتر می‌باشند و بالعکس ($P < 0/01$) در نتیجه فرضیه اول پژوهش تأیید می‌گردد.

برای بررسی فرضیه دوم که عبارتست از: «بین برونگرایی و رضایت زناشویی رابطه وجود دارد» نیز از ضریب همبستگی پیرسون استفاده گردید که نتایج آن در جدول شماره (۲) آمده است.

نتایج جدول رابطه مثبت و معناداری بین برونگرایی با رضایت زناشویی را نشان می‌دهد. بنابراین نتیجه گرفته می‌شود که افراد دارای نمرات بالا در برونگرایی رضایت زناشویی بیشتری دارند و بالعکس ($P < 0/01$) و در نتیجه فرضیه دوم پژوهش نیز تأیید می‌گردد.

در خصوص فرضیه سوم که عبارت است از: «بین سازگاری و رضایت زناشویی رابطه وجود دارد» نیز ضریب همبستگی پیرسون محاسبه گردید. همانطور که در جدول (۲) دیده می‌شود این ضریب در سطح ۰/۰۱ معنادار اندازه و آن نیز ۰/۲۸۶ است. بنابراین با اطمینان ۹۹٪ ($P < 0/01$) نتیجه می‌گیریم که بین سازگاری با رضایت زناشویی رابطه معناداری وجود دارد و فرضیه سوم پژوهش تأیید شود.

فرضیه چهارم پژوهش بیان می‌دارد که «بین پذیرا بودن به تجارب و رضایت زناشویی رابطه وجود دارد».

همانطور که در جدول شماره (۲) مشاهده می‌گردد ضریب پیرسون بدست آمده ۰/۱۲۲ می‌باشد که مثبت است ولی معنادار نیست، و با اطمینان ۹۵٪ می‌توانیم بگوییم که فرضیه چهارم پژوهش رد می‌شود.

ضریب پیرسون بدست آمده برای فرضیه پنجم که بیان می‌دارد «بین مسئولیت پذیری و رضایت زناشویی رابطه وجود دارد» در سطح ۰/۰۵ ($P < ۰/۰۵$)، معنی دار است ($r = ۰/۱۸۳$) همانطور که در جدول شماره (۲) نیز دیده می‌شود با اطمینان ۹۵٪ می‌توانیم بگوییم که بین مسئولیت پذیری و رضایت زناشویی رابطه معناداری وجود دارد و فرضیه تأیید می‌شود.

برای آزمودن فرضیه اصلی پژوهشی که عنوان می‌دارد «بین پنج عامل بزرگ شخصیت و رضایتمندی زناشویی رابطه وجود دارد» از رگرسیون چندمتغیره گام به گام استفاده شده است. همانطور که در جدول (۳) نیز مشاهده می‌شود در نخستین گام عامل روان‌آزرده‌خویی رابطه معناداری با رضایت زناشویی دارد ($P < ۰/۰۱$) وارد معادله رگرسیون می‌شود و در گام دوم عامل سازگاری رابطه معناداری با رضایت زناشویی دارد.

جدول ۳: رگرسیون گام به گام مربوط به عامل‌های پیش‌بینی کننده در رضایت زناشویی

سطح معناداری	مقدار t	خطای استاندارد	مقدار بتا	مقدار B	شاخص‌های آماری متغیرها
۰/۰۰۱	۳۲/۰۹	۴/۲۲	-۰/۳۳۵	۵۳/۰۰۳	گام اول مقدار ثابت روان‌آزرده‌خویی
۰/۰۰۱	-۴/۶۵	۰/۱۲۸	-۰/۲۶۵	۴۰/۱۸۶	گام دوم مقدار ثابت روان‌آزرده‌خویی و سازگاری
۰/۰۱۵	۲/۴۵	۰/۰۲۸	۰/۱۸	۰/۳۳	

نتایج مربوط به خروج عامل‌های پیش‌بینی کننده نیز نشان داد که در نخستین گام چهار عامل برون‌گرایی، پذیرا بودن، سازگاری و مسئولیت‌پذیری از معادله رگرسیون خارج می‌گردند و در دومین گام سه عامل برون‌گرایی، پذیرا بودن و مسئولیت‌پذیری از معادله

خارج می‌گردند. بنابراین این سه عامل قدرت پیش‌بینی رضایت زناشویی را در سطح معناداری نداشته و از معادله رگرسیون خارج می‌گردند و در نهایت دو عامل روان‌آزرده خویی (به عنوان قوی‌ترین پیش‌بینی‌کننده) و سازگاری (به عنوان دومین پیش‌بینی‌کننده) در معادله باقی می‌مانند و به عنوان پیش‌بینی‌کننده‌های برتر شناسایی می‌شوند.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از این پژوهش بررسی رابطه بین ۵ عامل بزرگ شخصیتی روان‌آزرده‌خویی، برونگرایی، سازگاری، پذیرا بودن به تجارب و مسئولیت‌پذیری با رضایتمندی زناشویی بود. در خصوص عامل روان‌آزرده خویی نتیجه این پژوهش نشان داد که بین روان‌آزرده خویی و رضایت زناشویی رابطه منفی و معناداری وجود دارد. به این معنا که تجربه بالای سطح روان‌آزرده خویی و مؤلفه‌های آن مانند اضطراب، پرخاشگری، افسردگی، کم‌رویی و آسیب‌پذیری در هر یک از زوجین با کاهش رضایت زناشویی در وی و همسرش همراه است و بالعکس سطح پایین روان‌آزرده خویی افزایش میزان رضایت زناشویی را در زوجین در پی دارد. همانند این پژوهش فیشر^۱ و مک‌نالتی^۲ (۲۰۰۸) نیز دریافتند که روان‌آزرده‌خویی هر دوی زن و شوهر احتمال بیشتر طلاق، ناسازگاری و نارضایتی زناشویی را پیش‌بینی کرد و همچنین آنها نشان دادند که از چندین متغیر شخصیتی و رفتاری روان‌آزرده خویی قوی‌ترین پیش‌بینی‌کننده نارضایتی زناشویی بود.

همچنین در پژوهش‌های کلی و کونلی^۳ (۱۹۸۷)، بتوین^۴ (۱۹۹۷)، مک‌گری^۵ و همکاران (۱۹۹۸)، گاتیس^۶ و همکاران (۲۰۰۴)، وایت^۷، هندریک^۸ و هندریک^۹ (۲۰۰۴)،

1. Fisher.T.D
2. McNulty,J.K
3. Kelly&conley
4. Betwin
5. Mccrae
6. Cattis
7. White
8. Hendrich,S
9. Hendrich,C

بارلدز^۱ (۲۰۰۵)، ماری زوبی^۲ (۲۰۰۵) و بارلدز^۳، بارلدز^۴ و دیجکسترا^۵ (۲۰۰۶)، نیز با نتیجه نتیجه این پژوهش رابطه منفی و معناداری بین شاخص‌های روان‌آزرده خوئی با رضایت زناشویی بدست آوردند.

آنچه در تبیین این نتایج می‌توان گفت این است که در هر یک از همسران روان‌آزرده خوئی بالا توانایی لذت بردن از زندگی و رضایت زناشویی را هم در خودشان و هم در همسرانشان کاهش می‌دهد و جا برای تعاملات منفی و افزایش درگیری در روابط بین زوجین باز می‌شود. همچنین در تبیین این رابطه می‌توان گفت که افراد نورویتیک، آشفتگی‌های هیجانی متفاوتی را مانند ناکامی، ترس، احساس گناه به صورت مزمن تجربه می‌کنند (مگ کری^۶، ۱۹۹۱). این قبیل ویژگی‌های منفی، به احتمال زیاد هم در سازگاری درون فردی و هم در سازگاری برون فردی شخص تأثیر منفی می‌گذارد. در نتیجه وجود سطوح بالایی از این عامل میزان رضایت فرد را در زندگی زناشویی اش کاهش می‌دهد. (بوچارد^۷ و همکاران؛ ۱۹۹۹).

در مورد فرضیه دوم یعنی عامل برونگرایی نتیجه این پژوهش نشان داد که برونگرایی رابطه مثبت و معناداری با رضایت زناشویی دارد و در مورد این عامل نیز فرضیه پژوهش تأیید گردید. این بدین معناست که بالا بودن در عامل برونگرایی و مؤلفه‌های آن مانند صمیمیت، معاشرتی بودن، قاطعیت، فعالیت، هیجان خواهی، هیجانهای مثبت و مانند آن در هر یک از زوجین با افزایش میزان رضایت زناشویی در او و همسرش همراه است و بالعکس. همانند مطالعه بارلدز (۲۰۰۵)، گزارش می‌کند که برونگرایی به صورت مثبت با کیفیت زندگی زناشویی ارتباط دارد. در تحقیق بارلدز، بارلدز و دیجکسترا (۲۰۰۶) نیز مشخص شد که همسران درگیر در روابط آشفته درون‌نگرتر از همسران عادی بودند.

1. Barelds
2. Mariezoby.M
3. Barelds.P.H
4. Barelds.P
5. Dijkstra
6. Mccrae
7. Bouchard et all

همچنین در پژوهشهای لستر^۱، هیچ^۲ و مونلو^۳ (۱۹۸۹) به نقل از شیوتا^۴ و لونسون^۵، (۲۰۰۷) و وایت، هندریک و هندریک (۲۰۰۴) نتایجی مشابه با نتیجه این پژوهش، به دست آمد.

این نتایج را می‌توان چنین تبیین کرد که فعال بودن افراد برونگرا، تمایل زیاد آنان به حضور دیگران، و مانند آن می‌تواند با نیاز به حمایت اجتماعی در این افراد مرتبط باشد، و این خود به صورت غیرمستقیم رضایت و سازگاری زناشویی را تحت تأثیر قرار می‌دهد (بوچار و همکاران، ۱۹۹۹). همچنین داشتن ویژگی‌های برونگرایی مثل اجتماعی بودن، دوست داشتن دیگران، فعال بودن، سرخوشی، باانرژی و خوشبین بودن با احساس شادکامی در زندگی مربوط است و در نتیجه این افراد از زندگی زناشویی خود احساس لذت و رضایت بیشتری دارند.

در مورد عامل سازگاری نیز فرضیه پژوهش تأیید شد. نتایج نشان داد که رابطه مثبت و معناداری بین سازگاری و رضایت زناشویی وجود دارد. این نتایج همخوان با اکثر نتایج بدست آمده در پژوهشهای انجام شده در مورد این بعد است. در پژوهشهای بتوین (۱۹۹۷)، مک گری و همکاران (۱۹۹۸)، گاتیس و همکاران (۲۰۰۴)، وایت، هندریک و هندریک (۲۰۰۴)، دونلان^۶ کانجر^۷ و برینت^۸ (۲۰۰۵)، ماری زویی (۲۰۰۵)، نیکول مید^۹ (۲۰۰۵)، شاکلفورد^{۱۰}، بیسر^{۱۱} و گوتز^{۱۲} (۲۰۰۷) نیز همانند این پژوهش رابطه مثبت و معناداری بین سازگاری و رضایت زناشویی بدست آمد و اکثر آنها این صفت را برای ازدواج مفید ارزیابی کردند.

در تبیین این نتایج باید گفت این عامل بعدی از تمایلات بین فردی است و از جمله صفات مثبت تلقی می‌گردد. افراد دارای سطوح بالا در این عامل از لحاظ اجتماعی

1. Lester
2. Haig
3. Monello
4. hiota, M.N
5. Levenson, R. W
6. Donnellan, B.M
7. Conger, R.D
8. Bryant, Ch.M.
9. Nicole, M
10. Shachelford, T.K
11. Besser, A
12. Goets, A.T

مطلوب‌تر و از لحاظ روانی سالم‌تر هستند. این یافته‌ها ممکن است به این معنی باشد؛ همسرانی که از نظر اجتماعی مطلوب‌تر هستند تمایل دارند که ازدواج‌های شاداب‌تر و پایدارتری داشته باشند.

فرضیه چهارم پژوهش که در مورد پذیرا بودن به تجارب بود تأیید نشد. در این پژوهش رابطه معناداری بین تجربه‌پذیری و رضایت زناشویی بدست نیامد. اما بعضی از پژوهش‌های انجام شده مانند دونلان، کانجر و برینت (۲۰۰۵)؛ ماری زوبی (۲۰۰۵) و بتوین (۱۹۹۷) بین این دو رابطه مثبت و معناداری یافتند. در تبیین نتیجه متناقض بدست آمده در این پژوهش می‌توان به عوامل فرهنگی اشاره کرد. در واقع در جوامع جمع‌گرا مثل جامعه ایران، برخلاف جوامع فردگرا، بعضی عوامل و صفاتی که مطلوب تلقی می‌گردند (مانند تجربه‌پذیری) ممکن است نقش آنچنان مهمی در تعاملات و روابط بین فردی و روابط بین زوجین نداشته باشد.

در مورد عامل مسئولیت‌پذیری، فرضیه پنجم پژوهش، نتایج نشان داد که رابطه مثبت و معناداری بین مسئولیت‌پذیری و رضایت زناشویی وجود دارد و در نتیجه این فرضیه نیز تأیید گردید. چنین نتیجه‌ای در پژوهش‌های مک‌گری و همکاران (۱۹۹۸)، گاتیس و همکاران (۲۰۰۴)، وایت، هندریک و هندریک (۲۰۰۴)، ماری زوبی (۲۰۰۵)، شاکلفورد و همکاران (۲۰۰۷)، نیز بدست آمد و آنها نیز مشابه با این پژوهش مسئولیت‌پذیری بالا را عاملی در افزایش رضایت زناشویی و مسئولیت‌پذیری پایین را متأثر بر افزایش ناسازگاریها و نارضایتی‌های زناشویی می‌دانند.

این نتایج را چنین می‌توان تبیین کرد که سطوح بالای مسئولیت‌پذیری و وظیفه‌شناسی در افراد ناشی از سطح بالای نیاز به پیشرفت است، در نتیجه افرادی که دارای انگیزه پیشرفت هستند همیشه به دنبال موفقیت در زندگی شخصی‌شان هستند. این افراد همواره تلاش می‌کنند در روابط زناشویی‌شان موفق باشند.

و در نهایت در مورد فرضیه اصلی پژوهش که عنوان می‌داشت «بین پنج عامل بزرگ شخصیت و رضایتمندی زناشویی رابطه وجود دارد» نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که از بین ۵ عامل دو عامل روان‌آزرده‌خویی (به عنوان قوی‌ترین پیش‌بینی‌کننده) و سازگاری

(به عنوان دومین پیش‌بینی‌کننده) بیشترین رابطه را با رضایت زناشویی داشته و توانایی پیش‌بینی میزان رضایت زناشویی را در زوجین دارا هستند.

پیشنهادهای کاربردی ناشی از این تحقیق را در چندین زمینه می‌توان مطرح کرد. یکی اینکه اهمیت عوامل و صفات شخصیتی در رضایت و سازگاری زناشویی غیرقابل تردید است و لذا لازم است مشاوران ازدواج در مشاوره قبل از ازدواج اهمیت بیشتری به آن بدهند. بنابراین ارزیابی صفات و ویژگیهای شخصیتی زوجین و همین‌طور مشابهت و مکمل بودن در این ابعاد می‌تواند نقش بسزایی در همسرگزینی‌های مناسب و جلوگیری از ناسازگاریها و نارضایتی‌های زناشویی داشته باشد. هم‌مین‌طور ارزیابی و آگاهی از ویژگی‌های شخصیتی یکدیگر از طرف خود زوجینی که قصد ازدواج دارند نیز خیلی کمک‌کننده است. بدین منظور لازم است زوجین قبل از ازدواج مدت نسبتاً مناسبی را برای آشنایی و آگاهی از خصوصیات شخصیتی یکدیگر اختصاص دهند. در نهایت با توجه به نتیجه بدست آمده در این پژوهش مبنی بر رابطه منفی بین روان‌آزرده‌خویی با رضایت زناشویی، رابطه مثبت بین برونگرایی، سازگاری و مسئولیت‌پذیری با رضایت زناشویی، در نظر گرفتن این نکات از سوی زوجین و بکارگیری آن توسط مشاورین ازدواج می‌تواند کمک‌کننده باشد.

در بیان محدودیتهای پژوهش حاضر باید گفت که انجام آن در جامعه دانشگاهی و در شهر تهران می‌تواند مشکلاتی در زمینه اعتبار و امکان تعمیم نتایج آن ایجاد کند و انجام چنین پژوهشی در نمونه و جامعه غیردانشگاهی و غیرتهرانی امکان تعمیم‌پذیری را در سطحی وسیعتر فراهم می‌سازد. همچنین پیشنهاد می‌شود پژوهشی از این نوع در ازدواج‌های طولانی مدت و در اواسط و اواخر زندگی زناشویی زوجین انجام شود.

منابع

- پروین. لارنس، جان. الیور. پی. (۱۳۸۱). شخصیت: نظریه و پژوهش. ترجمه محمد جعفر جوادی، پروین کدیور. تهران: آبیژ.
- دلاور علی. (۱۳۸۰). آمار و احتمالات کاربردی در روانشناسی و علوم تربیتی. تهران: انتشارات رشد.
- سلیمانان، علی اکبر. (۱۳۷۳). بررسی تاثیر تفکرات غیرمنطقی بر نارضایتی زناشویی. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت معلم.
- وقایه الاتفاقیه، ۱۳۸۳/۴/۲۲.
- Barelds, P. H. (2005). *Self and partner personality in intimate relationships. European journal of personality. Vol,19 (p:501-518)*
- Barelds, P .H, Barelds. P., Dijkstra, (2006). *partner personality in distressed relationship. Faculty of Behavioral and Social sciences. P, 392-396.*
- Bentler, P. M, New comb. M. D, (1978). Longitudinal study of marital success and Failure. *Journal of staling and clinical Psychology vol.46, p, 1053-1070.*
- Botwin, M. D, Buss. D.M & shachelford. T. K (1997). *personality and mate preferences: Failure:journal of consulting and clinical psychology. 46,1053-1070.*
- Bouchard and ET all (1999). *personality and marital adjustment: utility of the five – factor model of personality:journal of marriage, and family.61, 651-660.*
- Costa, P. T. jr, & McCrae. R. R.(1992). *Revised NEO personality (NEO-PI-R) and NEO Five-Factor(NEO-FF-I) professional manual . Odessa FF, psychological Assessment Resources.*
- Donnellan. B. M, Conger. R. D, Bryant. Ch. M (2005). The Big five and enduring marriages. *Journal of Research in personality. Vol39. (p 206-207).*
- Fisher. T. D, McNulty. j. (2008). Neuroticism and marital satisfaction: the mediating role played by the sexual relationship. *Journal of family psychology. vol22 (1)112-122.*
- Hattie. J (2004). The Relationship between marital characteristic, marital interaction process and marital satisfaction. *Journal of counseling and development. 13(220-253).*
- Mccrae, R. R.,stone, S. V, Fagan, D. j. & costa. P. t., J. R (1998). Identifying causes of disagreement between self – Report and spouse rating of personality. *Journal of personality. 66, 285-311.*
- Nicole, M (2005). *Personality predictors of Relationship satisfaction among Engaged and marriage couples: A Analysis of actor and partner Effects Access this item.*
- Santayana, G (2007). *Spouse's personality may be hazardous to your health. wedsworth.*
- Shachelford, T. K, Besser, A,Goetz, A. T (2007). *Personality, marital satisfaction,and marital infidelity dividual Differences Research (IDR).*
- Shiota, M. N & Levenson, R. W (2007). Birds of feather don't Always fly farthest:similarity in big five personality predicts more negative marital

satisfaction trajectories in long – term marriages. *Journal of psychology and aging*. Vol: 22, No, 4,666-675.

Watson, D.Hubbard, B. & wiese.D.(2000).General traits of personality and affectivity as predictors of satisfaction in intimate relationship: evidence from self and partner – ratings. *Journal of personality*. 63:3.

White, j. K, hendrich, S & hendrich, C (2004). *Big five personality variables and relationship constructs*. *The enneagram institute Discussion Board*.

Zoby, M (2005). *The association between personality and marital and Relational outcome*. *Psychology and counseling Dissertations*.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی